

Od Italije je odvisen mir na Balkanu

POLITIKA IN GOSPODARSTVO

Deset let demokratične občinske uprave v Dolini

Nadaljevali bomo z delom v korist vseh občanov!

Danes 19. junija poteka 10. obletnica prvih po-vojnih upravnih volitev, na katerih je zmaga la organizacija Komunistične partije, kar pomeni, da so naši volivci obdržali in potrdili antifašistične, napredne in demokratične tradicije našega ljudstva ter izkazali zaupanje Komunistični partiji, njenemu programu in ljudem ki so sestavljali kandidatno listo.

Izvoljeni občinski upravitelji so si nadeli velike in težke naloge. Mno-

potrebe in zahteve volivcev in ustregli, po možnosti, vsem, brez vsake diskriminacije. Imeli smo vedno stike z volivci, na razne načine, poslušali njih mnenja in nasvete, kar nam je pomagalo razvijati pozitivno delovanje.

Na demokratični podlagi, v enotnosti vseh demokratičnih sil v naši občini, nam je uspelo izvršiti vsa dela predvidena v treh volilnih programih od leta 1949 do 1959. Brez pretiravanja ali samohvale, lahko ugotovimo, da se je naprilo mnogo pozitivnega, kljub vsem težkočam.

Občinska uprava in občinski svet sta se vedno zavzemala in sta vedno nastopala za obrambo splošnih koristi občanov, za mir, za demokratične in nacionalne pravice slovenske skupnosti, za gospodarski preporod Trsta in podeželja, za ustanovitev avtonomne dežele Furlanija - Julijska krajina, za demokratizacijo občinske in pokrajinske zakonodaje, ki je zastarela in, kot taka, ovira delovanje občinskih in pokrajinskih uprav.

Občinska uprava je vedno tolmačila oblastem vse potrebe in zahteve naših občanov. V desetih letih svojega delovanja si je občinska uprava ustvarila veliko izkušnjo, ki je danes bogastvo vseh volivcev. Naša občina je z javnimi deli in gradnjami že od prvih volitev dalje spremenila svoje lice ter se razvija v moderno občino z vseh vidikov javnega življenja.

Volivci so naše poštovno delovanje spremljali s simpatijo, kar so dokazali s ponovnim zaupanjem, ki nam je bilo izkazano na volitvah leta 1952 in 1956.

Ob 10. obletnici upravljanja naše občine, lahko, brez samohvale, rečemo da smo zadovoljni za

Dolinskim in miljskim tovarišem, ki že 10 let vodijo tamkajšnji občinski upravi, naš najlepši pozdrav z voščilom, da bi tudi v bodoče uspešno delovali za procvit občin in v korist vseh občanov!

„DELO“

uspeh, za kar smo napravlili kot izvoljeni od ljudstva in kot člani Partije delovnega ljudstva.

Zahvaljujemo se prijateljem in sodelavcem, ki z nami upravljajo občino v zadnjih treh letih, zahvaljujemo se volivcem, ki so nam večkrat izkazali zaupanje in se obvezujemo, da bomo nadaljevali z delovanjem v korist vse občine, z vso našo najboljšo voljo.

DUSAN LOVRIHA



Poslopje dolinskega županstva na dan otvoritve

V desetih letih je dolinska občina spremenila svoje lice

Kljub pomanjkanju potrebne avtonomije in primanjlovanju sredstev, je dolinska občinska uprava uresničila svoje volilne programe

Pred desetimi leti so se vsi prvi povojne občinske volitve na Tržaškem ozemlju. Deset let, torej, od dneva, ko so tudi dolinski občani svobodno izbrali novo občinsko upravo. In od tedaj dalje nepretrgoma vodi to upravo naš tovariš Dušan Lovriha.

Tako pred prvimi volitvami, kot pred naslednjimi, so razne politične skupine napele vse svoje sile, da bi preprečile zmago kandidatne liste komunistov in naprednih demokratov. Toda brez uspeha. Dolinski občani delavci, kmetje in obrtniki niso naslednji raznim vabljenim geslom.

Nova občinska uprava, s tovaršem Lovriho na čelu, se je pogumno lotila reševanja najbolj perečih problemov. Že v nekaj letih se je konkretno izkazalo, da je nova, mlada, demokratična uprava kos svojim nalogam in da je vredna zaupanja občanov. O tem so se občani kaj kmalu prepričali in so tako na drugih kot na tretjih povojnih volitvah potrdili svoje zaupanje županu Lovrihu in njegovim poštovnim sodelavcem.

V nekaj letih je dolinska občina lahko rečno popolnoma spremenila svoje lice. Ni je vasi na področju dolinske občine, ki ne bi bila deležna kake pridobitve. V nekaterih vaseh je bilo napravljeno več, v drugih morda manj, kot so pač narkovale potrebe in tudi možnosti. Demokratična občinska uprava ni na nikogar pozabila. Tako po prvih kot po naslednjih volitvah je ostala zvesta svojemu

volilnemu programu, zavedajoč se vsega pomena, ki ga ima to izvajanje za blaginjo vseh občanov brez vsakega razlikovanja.

Pa pogledimo malo konkretno, kaj vse je bilo v teh desetih letih narejeno v dolinski občini. Med najvažnejše probleme, ki jih je začela reševati nova občinska uprava, spada problem napeljav dobre pitne vode. Prej ni imela nobena vasa na področju dolinske občine vodovodne napeljave. V nekaterih vaseh so se posluževali vode iz starih vodnjakov, po nekod pa iz studencev. Toda ko je bila suša, je bila huda stiska v premarikateri vasi. Mnogokrat so mogli voziti vodo iz oddaljenih studencev. Danes so v tem pogledu preskrbljene vse vasi. Vodovod je napeljan tudi v najmanjša zaselke in celo v Botač, kjer prebivajo samo 4 družine. Občinska uprava je omogočila občanom, da so z malimi stroški napeljali vodo na svoje domove. Kako je šla občina na to, kaj povemo samo to: medtem ko morajo dasehnik na področju tržaške občine, za napeljavo vode na svoje domove potrošiti 30 ali celo 50.000 lir — včasih tudi še več — so dolinski občani potrošili v ta namen le 5 ali 6.000 lir. Mnenja smo, da bi bil odveč vsak nadaljni komentar.

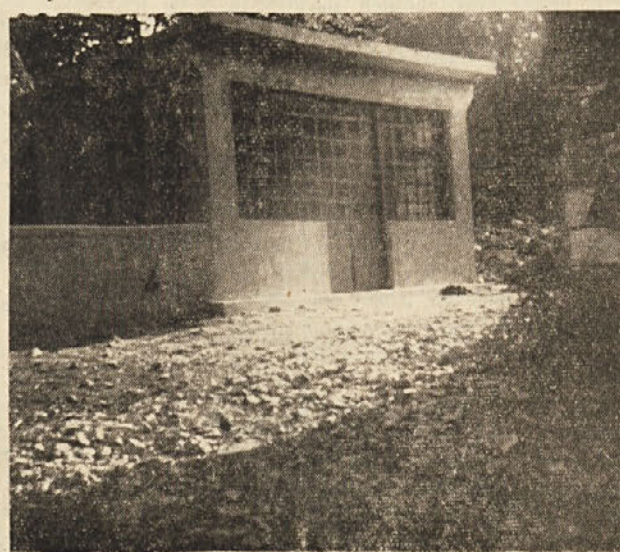
Že iz starih časov se številne žene z dolinske občine ukvarjajo s pranjem perila mestnih družin. Pranje je bilo nekoč združeno z zelo velikimi napori. Žene so morale nositi vodo na svoje domove ali pa so morale pranje ob studencu v Dolini, Boljuncu, kar je bilo silno neprimerno, zlasti v poletni žgoči vročini, kakor tudi v zimskem času, ko razsaja divja burja. Občinska uprava, ki jo vodi župan Lovriha pa je postopoma poskrbel za zgraditev modernih pokritih pralnic v vseh vaseh. Pa ne samo to: pod prejšnjimi upravami so morale perice plačevati celo nek poseben davek in to kljub temu, da jim ni občinska uprava v ničemer prila na roko, demokratična občinska uprava pa je ta davek enostavno odpravila. Tako je poskrbel za dvojno uslugo: zgradila je pralnice in istočasno odpravila krivični davek

Mnogo denarja je občinska uprava potrosila za preureditev raznih občinskih poslopj. Vse šole na področju občine so bile več ali manj preurejene, zgrajene so bile nove šole v Prebenegu, na Pesku in v Domju, preurejene in povečane v Ri-

manjih in v Borštu, zgrajen nov otroški vrtec v Riemanjih — ki pa ni še odprt, ker nadrejene oblasti niso še dale potrebne privolitve, kar obsoja vsa demokratična javnost! — obnovljena je bila oprema v vseh šolah, zgrajeno novo poslopje za občinski tehnični in za poštni urad v Dolini in končno tudi novo poslopje, v katerem ima dostojen sedež dolinska občinska uprava.

Prav tako je občina posvetila vso svojo skrb občinskim cestam in potem. Na milijone denarja je bilo potrošeno v ta namen. Zgrajene so bile nove ceste ali odseki cest, druge preurejene, odpravljene nevarni in preozki ovinki, tlakovane

(Nadaljevanje na 4. strani)



Demokratična občinska uprava v Dolini je že v nekaj letih svojega delovanja poskrbela za zgraditev javnih pralnic v vseh vaseh, ki spadajo pod njeno območje. Na sliki nova pralnica v Dragi

Za večji razvoj Združenja Italija-ZSSR

Od Oktobrske revolucije dalje naše prebivalstvo, zlasti delavci in kmetje, gojijo in manifestirajo velike simpatije do Sovjetske zveze. Vse manifestacije solidarnosti s to deželo, so vedno dobro uspeli. Sestankov in konferenc, na katerih so govorili ljudje, ki so obiskali Sovjetsko zvezo se je udeležilo skupno na tisoče oseb, ki so želele seznaniti se z najnovejšimi vestmi o SZ in boljše spoznati njen politični sistem, gospodarski razvoj, kulturno revolucijo, socialno ureditev, vlogo sindikatov, rešitev nacionalnega problema itd. Želja po spoznanju sovjetske stvarnosti ni prihajala le iz vrst delavcev in kmetov, marveč tudi iz vrst izobražencev, kar je med drugim konkretno potrdil tudi prišeren sprejem skupine sovjetskih pesnikov in pisateljev obilnički njihovega obiska v Trstu.

Voditelji tržaške podružnice združenja Italija-Sovjetska zveza poročajo, da je bilo v zadnjem času 32 konferenc, na katerih so razni govorniki obravnavali različne probleme Sovjetske zveze. Teh konferenc se je udeležilo skupno nad 3.500 oseb.

Vpis v to organizacijo pomeni konkretno manifestacijo simpatije do sovjetskega ljudstva in je istočasno prispevek k izboljšanju odnosov med Italijo in Sovjetsko zvezo, kar je še posebno velikega pomena za nas Tržičane, saj naša luka lahko uspeva samo z dobro razvitim mednarodnim prometom in ako vlada mirno sožitje med državami, ki se nahajajo v naravnem zaledju Trsta.

Danes se po vsej Italiji zahteva, naj vlada podpiše kulturni sporazum s Sovjetsko zvezo, kot so to storile Velika Britanija, Zvezna Nemčija, Francija in Združene države Amerike. Tudi Tržaško ozemlje se mora pridružiti temu zahtevam. To naj bi zahtevali občinski sveti, sindikati in druge organizacije. Na raznih zborovanjih naj bi se izglasovale to-zahtevne resolucije in petičije s podpismi državljanov.

Kulturni sporazum je važno dejanje in je lahko pozitiven predhodnik gospodarskega in drugih sporazumov.

Podjetni pa je treba važnost organizacijske udeležitve. Združenja, v katero se lahko vsi vključijo, ne glede na njegovo ideologijo ali tendenco. Članarina znaša komaj 100 lir na leto. Vsak komunist bi moral postati član tega Združenja, saj tu ne gre za nobeno posebno žrtve. Vpis v to organizacijo bi po drugi strani pomenil manifestacijo simpatije do Sovjetske zveze in obenem podporo organizaciji, ki poleg tega, da seznanja javnost s sovjetsko stvarnostjo, opravlja vlogo pobornika izboljšanja odnosov med obojema državama. Tudi množične organizacije bi morale kolektivno pristopiti v Združenje in na ta način udeležiti njegov prestiž.

Cilji sedemletnega gospodarskega načrta ZSSR

◆ Zgodovinski sklepi XXI. kongresa KP SZ

◆ Do leta 1965 bo SZ presegla industrijsko in kmetijsko proizvodnjo najbolj razvitih držav v kapitalističnem svetu

Komunistična partija Sovjetske zveze je na svojem XXI. kongresu, ki se je vršil v Moskvi preteklega februarja, sprejela izredno važne in zgodovinske sklepe o nadaljnjem povečanju industrijske proizvodnje, tako na industrijskem kot na poljedelskem področju ter za nadaljnji dvig kulture in znanosti, kar bo omogočilo tekmovanje tudi z najbolj razvitimi državami kapitalističnega sveta, in dvigniti življenjsko raven sovjetskega delovnega ljudstva na najvišjo raven vsestranske blaginje.

V tem sestavku bomo navedli nekaj podatkov s področja celokupnega gospodarstva ZSSR, kakor tudi nekaterih njenih republik. V prihodnjih številkih našega lista pa se bomo dotaknili drugih problemov, o katerih so na XXI. kongresu razpravljali in tudi sprejeli konkretne sklepe.

Temeljne spremembe proizvodnih sil so predvidene predvsem v vzhodnih deželah. Za razvoj teh dežel, t. j. Uralov,

bo v teku tekoče sedemletke povečala za okrog 80%: vzporedno s to industrio pa se bo povečala tudi kmetijska proizvodnja in sicer proizvodnja sladkorne pese za več kot dvakrat, proizvodnja lana za 1,4 krat, mesa za 2,2 krat, mleka, jaje in volne za 1,6 do 1,7 krat. Za doseg tega bo država potrosila okrog 974 milijard rubljev.

V Sibiriji bodo na široki črti začeli izkoriščati naravna bogastva. Zgradili bodo velike železarne. Tako bo nastalo v tej deželi tretje veliko železarsko središče ZSSR v katerem bodo pridelovali okrog 9 milijonov

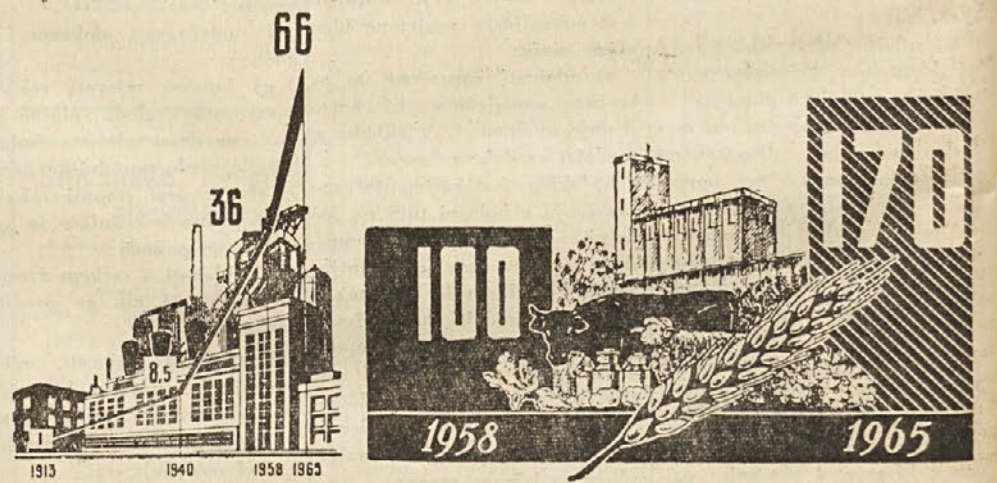
V litvanski republiki je predviden nadaljnji razvoj lahke industrije in mehanike in ustanovitve kemične industrije. V ta namen bo država investirala 12,5 milijard rubljev.

V Moldaviji je predviden okrepitev mehanike, gradbeni in prehranske industrije in nadaljnje povečanje kmetijske zlasti vinogradništva, sadjarstva povrtnine in pridelovanja sladkorne pese. V ta namen bo investiranih 8,8 milijard rubljev.

Za splošno povišanje ljudske blaginje

V Letoniji bodo povečali zlasti elektrotehnično in radiotehnično industrio in lahko industrio na splošno. Predvidena je pa tudi modernizacija obstoječih kemičnih tovarn in znatno povečanje ribiškega pridelka in mornarice v Rigi. Na področju kmetijstva pa bodo v tej republiki posvetili posebno skrb nadaljnjemu povečanju živinoreje.

V kirkiški republiki bodo povečali zlasti kovinarsko industrio. Povečali bodo tudi že obstoječe električne centrale in



Celokupna industrijska proizvodnja v Sovjetski zvezi se je leta 1958 povečala za 36 krat v primerjavi z letom 1913. Ob koncu nove sedemletke pa se bo povečala za 66 krat. (Slika na levi). Skupna kmetijska proizvodnja se bo v teku sedanje sedemletke povečala za 70 krat. (Slika na desni)

Daljnega Vzhoda, Kazakstana in Osrednje Azije, bodo v teku sedemletke porabili nad 40% vsedržavnega sklada za investicije. Zato se bo na vseh teh področjih že v teku sedemletke povečala proizvodnja jekla za 48%, valjanega železa za 49 odst., premoga za 50%, petroleja za 30%, električne sile za 46% in gradbenega lesa za 45 odst.

V Sibiriji in v Kazakstanu se bo še posebno razvila premo-govna industrija, saj so tam bogata ležišča te rude in obstajajo vsi pogoji za njen nadaljnji razvoj. Zato bodo na teh področjih že v teku sedanje sedemletke pridobivali okrog 60 odst. celokupne premo-govne proizvodnje ZSSR. Proizvodnja električne sile v Sibiriji in v Kazakstanu se bo do leta 1965 tako razvila, da bo dosegla 35% celokupne proizvodnje ZSSR.

Petrolejska in plinska industrija se bo v glavnem razvila v evropskem delu ZSSR in v Osrednji Aziji. Celokupna industrijska proizvodnja ZSSR se

ton litega železa na leto. Poleg železarn bodo v tej deželi zrasle tudi velike termoelektrične centrale, za čigar pogon bodo uporabljali premog, ki ga je tam v izobilju. Med temi centralami bo največje ona, ki jo gradi v Bratsku in ki bo največja na svetu, saj bo proizvajala okrog 4 milijone in pol kw elektrike.

V Ukrajini se bo industrija povečala za 77 odst.

Celokupna industrijska proizvodnja ukrajinske republike se bo povečala za okrog 77%. Ojačali bodo zlasti jeklarsko, premo-govno, kemično in petrolejsko industrio. Za povečanje razvoja ukrajinske industrije bo država investirala okrog 219 milijard rubljev. Tudi na področju kmetijstva bodo storjeni veliki koraki naprej. Predvidena se, da se bo v primerjavi z letom 1958 povečala proizvodnja mesa za 1,9 krat, za okrog 2 krat, volne za 1,6 krat.

V beloruski republiki je predviden nadaljnji razvoj petrolejske, kemične, mehanike in prehranske industrije. V tekoči sedemletki se bo celokupna industrijska v tej republiki povečala za okrog 1,8 krat. Republika Uzbekistan bo še nadalje glavno središče proizvodnje bombaža. Za nadaljnji razvoj bombažnih nasadov, kakor tudi bombažne industrije bo država investirala okrog 36 milijard rubljev.

V republiki Georgiji se bo še bolj razvila kemična in mehanika industrija ter proizvodnja čaja, južnega sadja, sviloprejk, vinogradništva, kakor tudi kmetijska proizvodnja na splošno. Za nadaljnji razvoj te republike bo država investirala 16,8 milijard rubljev. Ob koncu sedemletke se bo celokupna industrijska proizvodnja te republike povečala za 75%.

V azerbajdžanski republiki se bo razvila zlasti petrolejska, kemična in plinska industrija, kakor tudi živinoreja, kmetijstvo, sadjarstvo in vinogradništvo. V ta namen bo država investirala 29 milijard rubljev. Ob koncu sedemletke se bo celokupna proizvodnja republike povečala za okrog 90%.

proizvodnjo živega srebra. Proizvodnja petroleja se bo v tej republiki povečala za 300%. Na področju kmetijskih pridelkov pa je treba omeniti zlasti skrb, ki jo bodo posvečali bombažnim nasadom.

Isto velja tudi za republiko Tagikistan, kjer je že v teku gradnja velikih cementnih in kemičnih tovarn. V Armeniji se bo povečala kemična industrija, vinogradništvo in proizvodnja kvalitnega konjaka. V Turkmeneistanu pa se bo povečala petrolejska in kemična industrija. Razvila se bo tudi močna bombažna in tekstilna industrija (svila), saj v deželi zelo dobro uspevajo nasadi prvotnega bombaža in je zelo razvito gojenje svilorejk.

V Estoniji se bo povečala kemična, elektromehanična in tekstilna industrija ter proizvodnja električne sile. Močno se bo razvil tudi ribolov zato bodo okrepili tudi ribiško brodogradnjo. Na področju kmetijstva pa bo tu posvečena posebna skrb živinoreji.

To v glavnih obrisih. Omenili smo le poglavitne gospodarske panoge nekaterih republik. Iz tega se jasno vidi, da bo v bodoče vsaka republika, odnošno vsaka dežela ZSSR, posvečala poglavitno skrb tistim panogam gospodarstva, industrije in kmetijstva, ki imajo najboljše pogoje za bodoči razvoj. V tem se bodo ozirali na vsestranske pogoje kot so klimatski, zemeljski, geološki in drugi pogoji.

Povsem naravno je, da se v pr. težka industrija razvija predvsem tam, kjer se nahajajo bogate rude, da se lesna industrija razvija tam, kjer so veliki lasi gozdovi, da se posve- ti živinoreji poglavitno skrb v deželah s prostornimi pašniki in travniki, sadjarstvu pa v tistih pokrajinah, kjer je za to ugodno podnebje.

Pri vsem tem je stremeljenj samo eno, to je: vsestransko povečati celokupno proizvodnjo, kar bo omogočilo izvajanje zgodovinske naloge: tekmovanje ZSSR z najbolj razvitimi kapitalističnimi državami. Pri tem pa je treba vedeti, da ne gre za vzgled za tekmovanje temveč za doseglo premoči na celi črti. Zaključek pa je samo eden, to je: dvigniti življenjsko raven sovjetskega ljudstva na najvišjo raven človeške blaginje.

VITTORIO VIDALI



V dolinski občini si mnogo žena služi vsakdanji kruh s pranjem perila. Pred desetimi leti ni bilo na področju občine niti ene pralnice, zato je bilo pranje zelo naporno in nezdruženo (kar nam prikazuje tudi gornja slika). Prejšnje občinske uprave so zahtevale od peric poseben davek, katerega pa je uprava, ki jo vodi tovariš Lovriha, odpravila

KULTURA IN ZNANOST

Težko
ZOFKA KVEDROVA

Slovenska pisateljica Zofka Kvedrova se je rodila leta 1878 v Ljubljani, umrla pa je leta 1926 v Zagrebu. Pisala je novele, romane in drame ter v njih kazala težko socialno življenje žene, socialne krivice in zlaganost moderne civilizacije. Njena najbolj znana dela so: Misterij žene (1909), Odsevi (1902), Nada (1902-1904), zbirka enodejank in prizorov pod naslovom Ljubeczen (1901), roman Njeno življenje (1914). Kvedrova je poleg del v slovensčini napisala več del tudi v hrvaščini in češčini. V slovensčini je izšla že po njeni smrti knjiga črtic Vladko in Mitka (1927). Prav tako so izšla tudi njena Zbrana dela. Sodelovala je pri mnogih revijah in listih, med drugim tudi pri ženskem svetu in Ljubljanskem Zvonu.

Stopala je po ulici počasno, premišljeno. Vsih se je ustavila pred kakšno izložbo in raztreseno zrla v raznovrstno razstavljeno blago, potem pa zopet enakomerno korakala naprej.

Zdaj in zdaj so se ji najezile obzori. Visoko čelo se ji je nabralo v gube in ustnice se jezo stisnile skupaj.

«Vse nič!» je mrmrala in temno zrla predse. Človek se trudi in trudi, pa ni vse skupaj nič! Kakaj neki naj živiš s petnajstimi goldinarji na mesec. Se sedaj s petindvajsetimi sem se komaj prebija!

Jezno je vzdihnila, zamahnila s sončnikom ter zopet računala v mislih.

«Za deset goldinarjev se stanovanja in hrane ne dobim! In še — lačna bom in spala bom s kakim tolpom otrok v eni sobi. Pa če tudi dobim, kaj naj počnem s tistimi petimi goldinarčki za obleko in obutev! — Še za par čevljev in — in hoditi ne morem raztrgana...!»

«Da, ko bi... ko bi...! Pa ne, ne...! Zdad sem vsaj poštena in potem...? Ne, ne! Bolje lačna pa poštena, nego bogata pa...! Kaj še pomišljam, čas je že!» In vzvračala se je, ponosno dvignila glavo in z lahkim korakom krenila okrog vogla v drugo ulico.

Tam se je nad steklenimi vrati in velikimi izložbenimi okni svetil napis «Eduard Winter». Tjaki je krenila, nabrala ustnice pred vrati v lahen posmeh in pritisnila na kljuko.

«Dobro jutro!» se je odzvala le-ta, se obrnila proti starejšemu izmed njih in vprašala:

«Ali je šef v pisarni?» «Da, gospodična,» ji je pritrdil zamišljeno, si pogladil sivkasto brado in dejal:

«Gospodična, nekaj bi vam svetoval.» «Kaj neki, gospod Perše?»

«Poravnajte se s šefom, sicer ne vem, kaj bi prišlo vmes, a mislim bi, da bi utegnil ta hitri izstop iz naše prodajalnice imeti neljube posledice za vas.»

«Hvala! a jaz se ne bojim nikakih posledic,» ga je zavrnila Frida odločno in skoro malo užaljena.

«Oprostite, nisem vas hotel žaliti. Svetovati sem vam hotel z najboljšim namenom. Hotel sem le še pripomniti, da to ne bi bilo tako težko za vas, ker naš šef do danes še ni najel druge blaginje-carke.»

«Še enkrat hvala, pa jaz sem že drugje sprejela službo.»

Vstopila je v šefovo pisarno. Pri visokem pultu je vpisaval stari knjigovodja znesek za zneskom v veliko trgovsko knjigo, pri mizi je sedel mladi bojazljivi praktikant in prepisaval račune, na sredi pa je sam šef Eduard Winter zgubil bankovce ter jih urejeval v masivni železni blaginji. Njegovo tolsto lice se je malce nasmešilo, oči pa so se zavetile kovi, ki so vstopila Frida.

«Aha, saj sem vedel,» je mrmral zadovoljno v svojo rdečkasto brado, v takih bankovce v predal in zaprl težka, debeła vrata blaginje.

«O, gospodična Frida? — Tako napraviva račun.»

«Prosim, Fred, pojdite s to menico k Lenassiju, vi pa, gospod Gutman, prosim, bodite tako prijazni in stopite v prodajalno

Oton Župančič
revolucionarni glasnik
borbe slovenskega naroda

► Nekaj misli o življenju in delu velikega pesnika ob priliki desetletnice njegove smrti

11. junija je poteklo 10 let od smrti Otona Župančiča, največjega sodobnega slovenskega pesnika; poeta mednarodnega formata, evropskega intelektualca, ki je Slovincem ustvaril pesniški izraz, ki se ga naša poezija v glavnem poslužuje še danes, kajti vse kasnejše generacije so se šolale pri njem, ne da bi do danes dosegle njegovo čvrsto in prirodno pesniško vznesenost, ne da bi se izpovedale pomembnejšo in višjo vizijo o človeku.

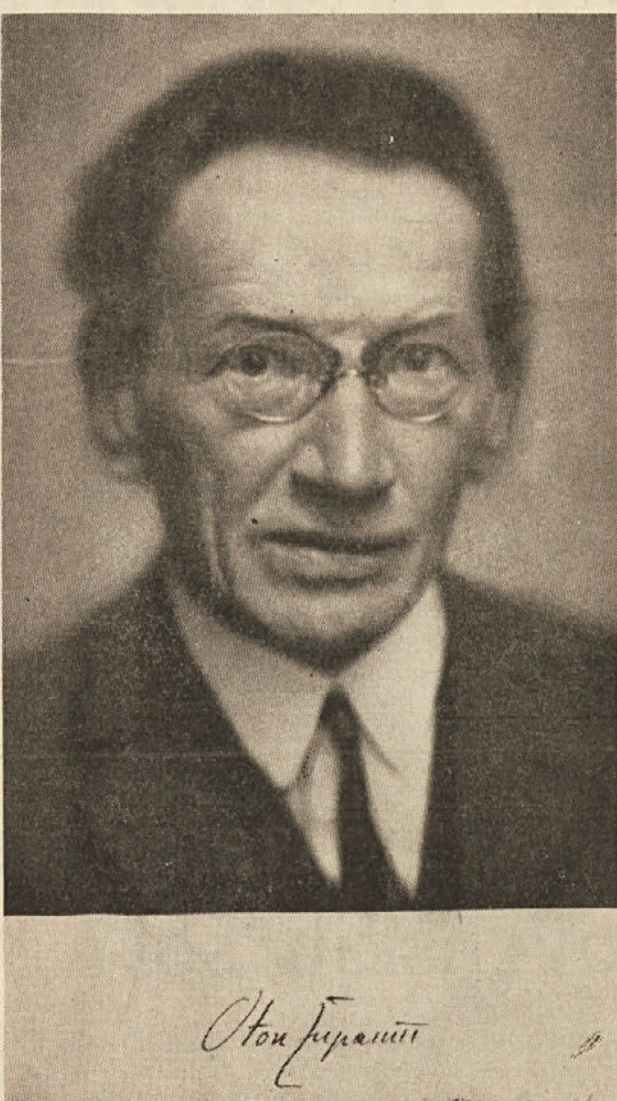
Izmed predstavnikov slovenske moderne je Oton Župančič dočkal najdaljšo življenjsko dobo, v svojem pesniškem snovanju pa je zajel petdeset let zgodovine slovenskega naroda.

Oton Župančič se je rodil leta 1878 na Vinici v Beli Krahini. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, od četrtega letnika dalje pa v Ljubljani. Po maturi, leta 1896, je šel na Dunaj študirat zgodovino in zemljepis. Leta 1902 je nastopil službo suplenta na klasični gimnaziji v Ljubljani, toda že po enem semestru je odpotoval v Pariz z namenom, da izpolni svoje znanje. Kasneje je bil v Nemčiji, kjer je bil domači učitelj pri neki plemiški družini, leta 1910 pa se je za stalno vrnil v Ljubljano in nekaj časa bival pri Ivanu Cankarju na Rožniku. Leta 1912 je postal dramaturg Deželne gledališča v Ljubljani, po smrti Antona Askereca (leta 1913) pa je dobil mesto arhivarja na mestnem magistratu. Po končanem prvem svetovni vojni je postal upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani. Leta 1938 je bil imenovan za člana Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani in za upravnika Zavoda za kulturo slovenskega jezika. Po osvojitvi je bil poslanec v Domu narodov v Beogradu, obenem pa je bil član Prezidijske ljudske skupščine Slovenije. Umrl je 11. junija 1949 in je pokopan na ljubljanskem pokopališču zraven ostalih pesnikov slovenske moderne: Cankarja, Ketteja in Murna.

Župančič je začel pesnikovati že v drugi gimnaziji. Tedaj je izdal dijaški listič Na preliji. Po prihodu v Ljubljano je sodeloval pri raznih dijaških listih, v dijaški literarni Zadrugi pa se je seznanil s Cankarjem, Murnom in Kettejem. Od šestega razreda dalje pa je objavjal svoje pesmi v Vrtnu, Domu in svetu, Zgodnji Danici in v Ljubljanskem Zvonu. Kot enaindvajsetletni študent dunajske univerze je dal svojo prvo pesniško zbirko Časa opojnosti, štiri leta kasneje pa drugo zbirko Čez plan. Leta 1908 je izšla nova pesniška zbirka pod naslovom Samogovori, leta 1920 zbirka V zarje Vidove, leta 1924 pa Veronika Deseniška. Kasneje je pripravil zbirko Med ostrinami, ki pa je ni dokončal.

Za petdesetletnico njegovega rojstva so njegovi tovariši izdali Jubilejni zbornik in izbor njegovih pesmi Naša beseda. Za časa osvobodilne borbe je pisal partizanske pesmi skrit pod imenom Anton Pesnik. Po osvoboditvi je izšla nova zbirka pesmi pod naslovom Zimzelen pod snegom, leta 1948 pa je izšla nova zbirka njegovih del pod naslovom Vsi, poet, svoj dolg? Istega leta je izšla še druga knjiga njegovih pesmi v zbirki Klasje pod naslovom Izbrane pesmi. Po osvojitvi je izšla tudi petta knjiga zbirke pod naslovom Dela Otona Župančiča. Prve štiri knjige te zbirke so izšle še pred drugo svetovno vojno. Za mladino pa je Župančič izdal pesniške zbirke Pisanice (leta 1910), Lahkih nog na-

(Nadaljevanje na 4. strani)



Uporaba pogonske sile
v stari Kitajski

- ◆ Odkritje prvih raket in smodnika
- ◆ „Grmeči top, ki napada sovražnika z neba“ je bil iz bambusa
- ◆ Kitajci so uporabljali vprežno živino že pred več kot 3000 leti

Azija je bila zibelka človeštva, zato je tam civilizacija stopila na pot k nadaljnjemu napredku. Nič čudnega, torej, da ko govorimo o nekem dolocenem izumu, navadno rečemo: Kitajci so bili prvi... na Kitajskem so jo uporabljali že leta in leta pred našim štetjem let.

Pred več tisoč leti, v paleolitični dobi, je človek uporabljal kamene kot orozje in se je, sorazmerno zelo pozno, navadil uporabljati razne vrste sile, ki so bile neodvisne od njegove fizične moči. Človek je po vrsti začel izkoriščati silo in moč živali, vetra, vode, toplote itd. Ko je imel na razpolago te sile, je opazil, da mu je orodje postalo bolj koristno. S pomočjo teh sil mu je bilo lažje priti do novih izumov, iz teh izumov je nove izume in tako naprej. Odkritje pogonske sile je pomembno preobrazilo v zgodovini človeške civilizacije.

V tem sestavku hočemo prikazati zgodovino razvoja gonilne sile v stari Kitajski. Leta 1939 so med izkopavanji v nekem predelu Honana izsledili ostanke štirih bojnih vozov s konjsko vprego iz časa pred 3000 leti. Če so torej že tedaj uporabljali bojne vozove s konjsko vprego, lahko sklepamo, da so se prej uporabljali živali pri navadnih vozovih.

Izum papirja se pripisuje Kitajcem. Ti so tudi napisali mnogo knjig. Nekatere od teh so se ohranile do današnjih dni. Iz knjige Nung Su (Razprava o poljedelstvu), ki je bila napisana leta 1313 po našem štetju, izvemo, da so živali prvi uporabljali v poljedelstvu v dobi takojmenovanih spomladanskih in jesenskih analog (722-481), v času torej, ko se je rodil Konfucij, eden izmed največjih mislecev in učiteljev v stari Kitajski. Do te trditve pridemo iz naslednjega dejstva: ker črka Li, ki pomeni plin, in so jo našli v starih svetlih knjigah, izhaja iz dveh črk, ki pomenita vol, odnosno lopata, je jasno, da so uporabljali vole v poljedelstvu že v dobi dinastije Jin ali Sang, to se pravi pred več kot 3000 leti.

V drugem stoletju po našem štetju je Cao Kuo, strokovnjak v kmetijskem orodju, iznašel lepo stevilo tovrstnega vprežnega orodja. Tako orodje je dandanes uporabljajo v pokrajini Šensi. Tam je namreč Cao Kuo prvi preizkusil svoje notarije. «Razprava o poljedelstvu» omenja uporabo živalske sile pri lučenju prosa, mletju

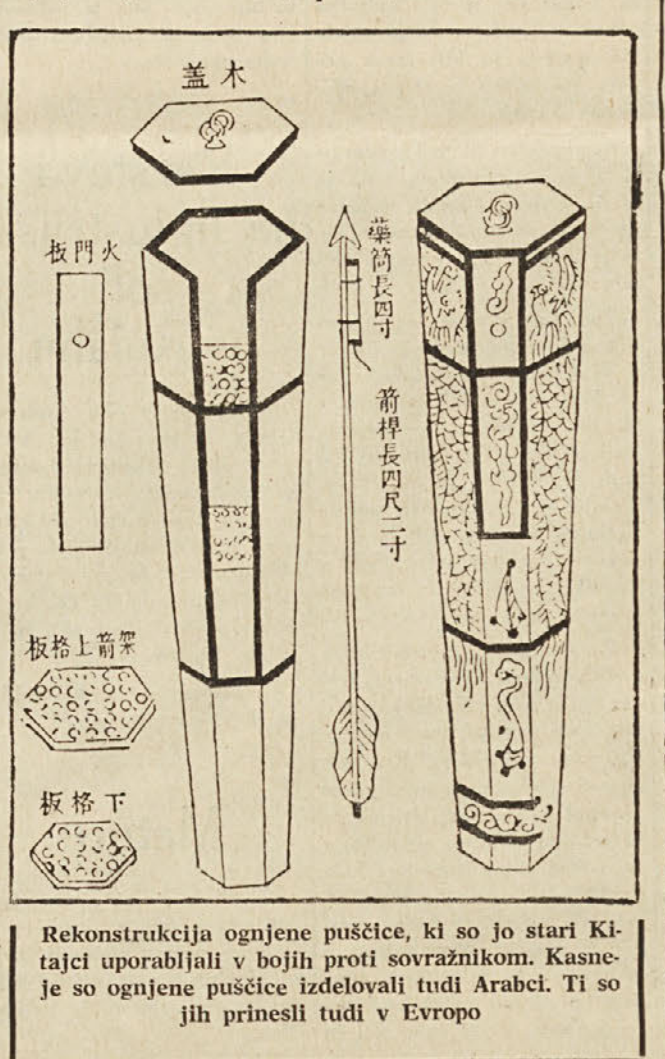
riža in pšenice, pri namakanju polj in pri vrtenju mlinskih koles.

V neki drugi knjigi iz tiste dobe je opisan postopek za izdelavo soli v vodnjaku, ki je bil napolnjen s slano vodo in postopek o pridobivanju sladkorja iz sladkornega trsa. Vse te naprave je gonil vol.

Kmalu po prvem uporabljanju živalske sile, so začeli izkoriščati v iste namene tudi veter. Beseda Fan (jadro) se nahaja že v Ših Mingu, starem kitajskem slovarju iz 3. stoletja po našem štetju. To dokazuje, da so uporabljali jadra vsaj pred 1700 leti.

Mlini na veter, ki so prišli pozneje v rabo, so delovali na isti način kot jadralnice. V pokrajini Kiangsi se še danes nahajajo taki mlini na veter.

Uporaba vodne sile se je na Kitajskem zelo zgodaj začela in se hitro razširila. Pred več kot 2000 leti so tam znali tudi vodno uro. V I. stoletju po n. št. je zvezdoslovec Čang Heng uporabljal vodno silo pri



Rekonstrukcija ognjene puščice, ki so jo stari Kitajci uporabljali v bojih proti sovražnikom. Kasneje so ognjene puščice izdelovali tudi Arabci. Ti so jih prinesli tudi v Evropo

Kulturna dejavnost
v Sovjetski zvezi

▲ V ZSSR deluje 513 gledališč

Kulturna dejavnost v Sovjetski zvezi se nahaja na izredno visoki stopnji. V državi je 513 gledališč. Gledališke predstave obišče povprečno 300 tisoč oseb na dan. Poleg poklicnih gledališč deluje na tisoče in tisoče amaterskih gledališč in dramskih skupin.

V Sovjetski zvezi je nadalje nad 70.000 kinodvoran, t. j. 18 tisoč več kot pa leta 1953. Kinopredstave obiskuje dnevno okrog 10 milijonov državljanov.

Proizvodnja dolgotrajnih filmov se je od leta 1953 povečala za 300%. Samo leta 1957 so n. pr. izdelali 700 novih filmov.

V Sovjetski zvezi natisnejo vsak dan okrog 3 milijone izvodov knjig. V vsej državi obstaja 394.000 javnih knjižnic, katere so imele že leta 1957 skupno nad poldrug milijardo izvodov knjig.

Statistike nadalje povedo, da obišče razne sovjetske muzeje povprečno 115.000 oseb na dan. 127.000 raznih klubov in kulturnih domov obiskuje dnevno na milijone delavcev.

Književnost
in RTV

Tudi radijska služba je zelo razvita. Število radijskih aparatov se je od leta 1953 povečalo za 100%. V zadnjem času se izredno naglo razvija tudi televizija. Leta 1957 so izdelali

bila izdana v 17.000 izdajah. Samo v deželah ljudske demokracije so od leta 1954 do leta 1958 izdali 4.298 knjig sovjetskih pisateljev. V tujini so najbolj popularni naslednji sovjetski avtorji: M. Gorki, VI. Majakovski, N. Ostrovski, M. Solohov, A. Fadejev. Dela Solohova so prevedena v 32 jezikov in so izšla v 220 izdajah v Jugoslaviji, Italiji, Romuniji, Indiji, Nemčiji, na Kitajskem, Japonskem, Danskem, Norveškem in v drugih državah sveta.

Od 3. do 17. avgusta letos bo v Moskvi mednarodni filmski festival, na katerega so povabili 50 držav. Festival se bo vršil v kremeljskem gledališču. Vsaka povabljena država bo na festivalu lahko sodelovala z enim dolgotrajnim in z dvema kratkometražnima filmoma. Razsodišče bodo sestavljali najboljši kritiki iz Francije, Velike Britanije, Indije, Japonske, Kitajske, Nemčije, Poljske, Češkoslovaške in Italije.

(Sovinformbureau)

V SZ deluje
360.000
zdravnikov

V ZSSR je bilo v začetku tega leta 360.000 zdravnikov. Iz tega izhaja, da pride v ZSSR po 17 zdravnikov na vsakih 10 tisoč prebivalcev. Tako je se ZSSR tudi v tem pogledu uspela na prvo mesto v svetu. Trenutno je vpisanih na 80 visokih medicinskih šolah 170.000 študentov. Vsako leto diplomira v ZSSR več mladih zdravnikov kot pa jih je bilo leta 1913 v vsej carski Rusiji. (Sovinformbureau)



Dom kulture tovarne traktorjev Džerdžinski v Stalingradu. Podobnih kulturnih domov je na tisoče v ZSSR

Nevidna bitka
belih krvnih teles

Strokovnjak bi rekel, da so fagociti celice, ki uničujejo mikrobo in mrtve celice organizma. V organizmih so to v glavnem bela krvna telesa, imenovana levkociti.

Kako je vse to v praksi? Če se na primer urežemo in vdor skozi rano v organizem klice raznih bolezni, prihitijo z vseh koncev po krvnih žilah na tisto mesto bela krvna telesa, se vržejo na sovražnika, ko hoče prodreti od zunaj, in ga uničijo na kaj preprost način: požro ga.

Včasih se zgodi, da je sovražnik mnogo močnejši in bela krvna telesa navzlic vsej prizadevnosti ne morejo preprečiti vdora. Takrat organizem zboli. Potrebna so zdravila, ki okrepijo in pomagajo belim krvnim telescem, da ta uničijo bolezenske klice ali kako drugače zavro nadaljnji razmah bolezni.

To veliko skrivnost narave je dal človeštvo ruski biolog Ilja Nikolajevič Mečnikov, ki je znan zaradi teorije odkritja o fagocitih.

Naj v kratkem povemo, kako je prišlo do odkritja fagocitov, ki spada med najvažnejša odkritja v medicini in biologiji. Mečnikov je bil zelo impulziven človek. Nekoč se je razjezil, pustil profesorski položaj na univerzi v Odesi in se odpeljal na počitnice v Italijo. Ustavil se je na Siciliji.

Na sončni morski obali je počival in opazoval zanimiv živalski svet toplega južnega podnebja. Nekega dne je ujel mlado morsko zvezdo, ki je bila

Avgust Černigoj
v Občinski galeriji

V občinski galeriji v Trstu je od 5. do 16. t. m. razstavljal svoje slike znani tržaški ak. slikar prof. Avgust Černigoj. Razstava je vzbudila veliko zanimanja med slovenskim in italijanskim tržaškim kulturnim svetom, kar je izpričal tudi mnogosteven obisk. Černigoj je na tej razstavi, kljub svojim šestdesetim letom, znova izpričal krepko vitalnost in živahnost svojega umetniškega snovanja, ki ne miruje na ustaljenosti dosedanjih velikih dosežkov, marveč naprej gradi ter stremi za popolnostjo barvnih in oblikovnih harmonij. V tem oziru je on nedvomno najzrelejši ter najnovejši predstavnik tržaških, tudi italijanskih likovnih umetnikov, od tod toliko zanimanje tudi vseh umetniških ustvarjalcev za vsako njegovo razstavo.

Černigoj je na svoji 40-letni poti umetniškega ustvarjanja prehodil menda že vse odtenke slikarskih faz, ki so se mamištilele za časa njegovega udejstvovanja. Od ekspresionizma, konstruktivizma in kubizma pa do sedanjega njegovega — kot ga sam imenuje — analitičnega

kubističnega ekspresionizma, v trajnem odločenem izbegavanju, da bi ne bile njegove slike zgolj fotografski posnetek. Bil je ter ostal tudi na tej razstavi napreden prikazovalec svojega individualnega umetniškega gledanja, ki s svojimi slikami čedalje bolj prepričuje tudi najpreprostejšega gledalca. V dobo, kaz za to naj navedem poseben slik Krški portič, Barkovlje, Colnarji, Port v Barkovljah, V slikarjevem studiju, Tihožitje, itd., ki so obenem, po splošni sodbi sodeč, tudi najbolj ugojale.

Poleg teh je bila še obilica slik in grafik, bi rekli bolj abstraktno impresionističnega značaja, podanih v mnogostranskih prefinjenih tehničnih panogah, ki jih Černigoj mojstrsko obvlada, kakor olje, gvas, fresko, akvarel, lesorez, linorez, jedkanica, akvatinta, suha igla, barvana gravura, relifni odtis itd.

Prof. Černigoj pristočno čestitamo ter mu želimo še mnogo uspehov in priznanj, kot jih s svojo pomembnostjo za slovensko in tržaško kulturno dejavnost obilno zasluži! —sto

